Bili?sel Kap?lma Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Bili?sel Kap?lma Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17932

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Bili?sel Kap?lma Ölçe?i (BKÖ), bireylerin özellikle Web tabanl? sistemler veya teknolojilerle etkile?imleri s?ras?nda ya?ad?klar? derin dikkati, odaklanmay? ve zevki ölçmek amac?yla geli?tirilmi? olan bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, orijinali Agarwal ve Karahanna (2000) taraf?ndan ?ngilizce olarak tasarlanan yap?n?n Türk kültürüne ve diline uyarlanmas? çal??mas?n?n bir ürünüdür. Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türkçe konu?an popülasyonlarda geçerli ve güvenilir bir ölçüm arac? olarak kullan?labilirli?ini kan?tlam??t?r. Ölçek, 4 alt boyut ve toplam 17 maddeden olu?maktad?r.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Kap?lma, **Uyarlama**, **Web Kullan?m?**, **Psikometri**, Temel Bile?enler Analizi, Cronbach's α

Yazarlar

Yasemin Koçak Usluel, F. K. Vural

Amaç

Bili?sel Kap?lma Ölçe?i'nin Türkçe uyarlama çal??mas?n?n temel amac?, Agarwal ve Karahanna (2000) taraf?ndan geli?tirilen ve teknoloji kabul modellerinde önemli bir rol oynayan **Bili?sel Kap?lma** yap?s?n?n Türk ö?retmen adaylar? üzerinde geçerli ve güvenilir bir ?ekilde ölçülmesini sa?lamakt?r. Bu uyarlama, bili?sel kap?lma kavram?n?n Türkiye'deki akademik çal??malarda ve e?itim teknolojileri ara?t?rmalar?nda kullan?lmas?na olanak tan?maktad?r.

Ölçek, kullan?c?lar?n bir teknoloji sistemi (bu çal??mada **Web**) ile etkile?im kurarken gösterdikleri yo?un dikkat, zaman alg?s?n?n de?i?imi ve deneyimlenen zevk gibi duygusal ve bili?sel tepkileri nicel olarak belirlemeyi hedefler.

Yap?

Ölçek, teknoloji kullan?m? s?ras?nda bireyin ya?ad??? **Bili?sel Kap?lma** (Cognitive Absorption) durumunu ölçmektedir. Bili?sel kap?lma, bir bireyin bir sisteme veya göreve o kadar odaklanmas?d?r ki, d?? dünyadan soyutlan?r ve zaman alg?s? bozulur. Ölçek, bu yap?y? dört temel alt boyut arac?l???yla ele almaktad?r:

Zaman: Kullan?c?n?n Web'de geçirdi?i süreyi planlad???ndan daha uzun alg?lamas?.
Merak: Web kullan?m?n?n bireyin ke?fetme ve ö?renme arzusunu tetiklemesi.
?lginin Odaklanmas?: Kullan?c?n?n dikkatini kolayl?kla Web ortam?na yo?unla?t?rabilmesi.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Zevk: Web kullan?m?ndan elde edilen keyif ve tatmin duygusu.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerlili?ini incelemek amac?yla **Temel Bile?enler Analizi** (TBA) gerçekle?tirilmi?tir. Elde edilen analiz sonuçlar?, ölçe?in orijinal geli?tiricileri olan Agarwal ve Karahanna (2000) taraf?ndan sunulan analiz sonuçlar? ile detayl? bir ?ekilde kar??la?t?r?lm??t?r.

Bu kar??la?t?rmal? analiz sonucunda, Türkçe uyarlamada yer alan maddelerin, orijinal ölçekteki maddelerle ayn? anlamsal yap?lar alt?nda ve ayn? faktörler alt?nda topland??? gözlemlenmi?tir. Bu durum, Bili?sel Kap?lma Ölçe?i'nin Türkçe formunun, orijinal ölçe?in ölçtü?ü teorik yap?y? korudu?unu ve yap? geçerlili?inin sa?land???n? göstermektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in iç tutarl?l???n? belirlemek amac?yla, yayg?n olarak kullan?lan Cronbach's α güvenirlik katsay?s? hesaplanm??t?r. Çal??ma, 535 ö?retmen aday? üzerinde yürütülmü?tür.

Yap?lan analizler sonucunda, ölçe?in genel Cronbach's α güvenirlik katsay?s? 0,923 gibi yüksek bir de?erde bulunmu?tur. Alt ölçeklerin güvenirlik katsay?lar? da yüksek iç tutarl?l??a i?aret etmektedir: **Zaman** (α = 0,88), **Merak** (α = 0,90), **?lginin Odaklanmas?** (α = 0,82) ve **Zevk** (α = 0,90). Bu katsay?lar, ölçe?in Türkçe formunun yüksek düzeyde güvenilir oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?nda kullan?lan **Temel Bile?enler Analizi**, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n? do?rulam??t?r. Analiz, ölçe?in, orijinal yap?s?na uygun olarak dört temel faktör alt?nda organize oldu?unu göstermi?tir. Bu dört faktör, ölçe?in toplam varyans?n?n önemli bir k?sm?n? aç?klamaktad?r.

Faktör yap?s?ndaki maddelerin da??l?m?, kavramsal olarak beklenen alt boyutlarla örtü?mektedir. Örne?in, zaman alg?s?n?n de?i?imi ile ilgili maddeler 'Zaman' faktöründe yo?unla??rken, dikkat toplama becerisi '?lginin Odaklanmas?' faktöründe yer alm??t?r. Bu sonuçlar, Türkçe adaptasyonun faktör yap?s?n?n, **Bili?sel Kap?lma** kavram?n?n temel bile?enlerini ba?ar?l? bir ?ekilde temsil etti?ini teyit etmektedir.

Ölçme Arac?

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

ARABPSYCHOLOGY.COM

Format: 4 alt boyut ve toplam 17 madde

Language Available: Türkçe

Population Group: Ö?retmen Adaylar?

Age Group: Yeti?kin (Yüksekö?retim ö?rencileri)

Population Details: 535 ö?retmen aday? üzerinde uygulanm??t?r.

Test Methodology: 10'lu Likert tipi derecelendirme ölçe?i kullan?lm??t?r. Yan?t seçenekleri "1=Kesinlikle kat?lm?yorum" ile "10= Kesinlikle kat?l?yorum" aras?nda de?i?mektedir.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Kap?lma, Psikometri, Güvenilirlik, Geçerlik, E?itim Teknolojileri, Ö?retmen Adaylar?, Likert Ölçe?i

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?ildir.

Affiliation Email addresses: kocak@hacettepe.edu.tr (Sorumlu Yazar: Yasemin Koçak Usluel)

Correspondence Address: Bilgi mevcut de?ildir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in Türkçe uyarlama çal??mas? 2009 y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in kullan?m?na ili?kin spesifik ücret bilgisi sunulmam??t?r; ancak akademik ara?t?rmalarda kullan?m için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi önerilmektedir. Sorumlu yazar Yasemin Koçak Usluel olarak belirtilmi?tir.

Uyarlama çal??mas?n?n orijinal makalesine Ankara Üniversitesi E?itim Fakültesi Dergisi üzerinden eri?im sa?lanabilmektedir. Makalenin PDF dosyas?na ?u adresten ula??labilir: dergiler.ankara.edu.tr. Ayr?ca, ölçe?in orijinal PDF döküman? da mevcuttur: bilissel-kapilma-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Usluel, Y. K. ve Vural, F. K. (2009). Bili?sel kap?lma ölçe?inin Türkçeye uyarlama çal??mas?. *Ankara Üniversitesi E?itim Fakültesi Dergisi, 42*(2), 77-92.
Agarwal, R. ve Karahanna, E. (2000). Cognitive absorption: Flow in the face of technology. *MIS Quarterly, 24*(4), 665-696. (Orijinal ölçe?in geli?tirildi?i çal??ma).

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bili?sel Kap?lma Ölçe?i Maddeleri

Ölçek 4 alt boyut ve 17 maddeden olu?maktad?r:

Zaman (5 m): Web'e girdi?imde, ço?u zaman planlad???mdan daha fazla zaman harcar?m.
Merak (4 m): Web kullanmak merak?m? artt?r?r.
?lginin Odaklanmas? (4 m): Web'deyken dikkatimi kolayl?kla toplayabilirim.
Zevk (4 m): Web kullanmak, bana zevk alaca??m pek çok ?ey sunar.

ARABPSYCHOLOGY.COM